

JÓZEF PAWEŁ BIELIŃSKI



ESPERANTO
NA WCZASACH
MŁODZIEŻOWYCH

BYDGOSZCZ 1981



POLA ESPERANTO-ASOCIO FILIO EN BYDGOSZCZ

POLSKI ZWIĄZEK ESPERANTYSTÓW ODDZIAŁ W BYDGOSZCZY
UL. M. SKŁODOWSKIEJ-CURIE 10. PL 85-094 BYDGOSZCZ

☎ 41-57-44, 41-49-93.



KONTO: PKO I/O/M w Bydgoszczy Nr 9544 - 5597 - 432

Bydgoszcz, dnia 21 sierpnia 1984r.

Młodzi Esperantyŝoj !

" Esperanto na wczasach młodzieżowych" Józefa Pawła Bielińskiego stanowi wznowienie z jednoczesnym poprawieniem podręcznika wydanego przez Ośrodek Turystyki Polskiego Związku Esperantystów w Bydgoszczy w 1978 roku.

Wersję obecną wydaje Oddział Polskiego Związku Esperantystów w Bydgoszczy z okazji swego 25-lecia. Jest to Jubileusz również Autora podręcznika, który był współzałożycielem bydgoskiego Oddziału Polskiego Związku Esperantystów. Od 1978 roku wozasy z nauką języka esperanto dla młodzieży stawały się coraz bardziej popularne znajdując trwałe miejsce w działalności Biura Turystyki Esperanckiej "ESPERANTOTUR" w Bydgoszczy. Dla potrzeb tegoż Biura wydajemy niniejszy podręcznik jako, że w ciągu każdego roku z wczasów z nauką języka esperanto korzysta ponad 1000 młodzieży. Im więc Autor i wydawca dedykują niniejszy podręcznik.

Przewodniczący Zarządu Oddziału
Polskiego Związku Esperantystów
w Bydgoszczy

/ - / mgr Andrzej Grzębowaki

W S T Ę P .

Mówimy, że słownik esperancko-polski zawierający 2000 słów jest wystarczający dla porozumienia się na codzienne tematy, podczas gdy w innych językach zawierają one 10000 - 30000 słów.

Staje się tak dlatego, ponieważ w słowniku esperanckim są podane tylko tematy słów /rdzenie wyrazowe/ wyrażające symbole pewnych pojęć, idei, wyobrażeń, a nie gotowe słowa:

patr	-	pierwiastek	rodzicielski
frat	-	"	braterstwa
viv	-	"	życia
telefon	-	"	łączności telefonicznej

Od tych tematów tworzy się pełne formy gramatyczne przez dodawanie do nich końcówek gramatycznych, przedrostków i przyrostków, form morfologicznych, przyimków, przysłówków oraz innych tematów.

Zgodnie z regułami gramatycznymi tworzenie nowych wyrazów jest nieograniczone, jednakże należy zwracać uwagę, aby nowy wyraz był pojęciem logicznym, nadającym się do zastosowania.

1. końc. gramat:	rzeczownik	-o	viv-o	= życie
	przymiotnik	-a	-a	= żywy, a, e
	przysłówek	-e	-e	= żywo
	czasownik	-i	-i	= żyć
2. przyrostki:	rodz. żeński	-in	patr-o	= ojciec
			-in-o	= matka
3. przedrostki:	przeciwieńst.	mal-	bon-a	= dobry
			mal-bon-a	= zły
4. przyimki:	en, el		ir-i	= iść
			en-ir-i	= wejść
			el-ir-i	= wyjść
5. inne tematy	telefon-aparat-o	=	aparat telefoniczny	
	bon-kor-a	=	dobroduszny	
	maten-mang-i	=	śniadać	

Łatwość stosowania formantów słowotwórczych wynika z reguł gramatycznych, które są proste, jednoznaczne, nie przewidują żadnych wyjątków.

Oto przykład tworzenia wyrazów pochodnych:

bon-	-	temat dobroci
-o	=	dobro
-a	=	dobry, a, e
-e	=	dobrze
-ec-o	=	dobroć
-eg-a	=	wspaniały, a, e
-far-o	=	dobrodziejstwo
-gust-a	=	smaczny, a, e
-vol-i	=	zebrać
mal-bon-o	=	zły

itd

W deklinacji esperanckiej istnieją trzy przypadki: mianownik, biernik i wyrażenie przyimkowe /przypadek przyimkowy/.

mianownik:	knabo	=	chłopiec	/kto?/
biernik:	knabon	=	chłopca	/kogo?/
wyraż. przyimk:	de knabo	=	chłopca	/czyj?/
	al knabo	=	chłopcu	/komu?/
	kun knabo	=	z chłopcem	/z kim?/
	pri knabo	=	o chłopcu	/o kim?/
	če knabo	=	u chłopca	/u kogo?/

Liczbę mnogą tworzymy przez dodanie końcówki -j :

domo	=	dom	bona	=	dobry
domoj	=	domy	bonaj	=	dobrzy

Koniugacja jest jedna. Czasy i tryby określamy następującymi końcówkami:

czas teraźniejszy	-as	mi iras	=	idę
" przeszły	-is	mi iris	=	szedłem
" przyszły	-os	mi iros	=	pójdę
tryb warunkowy	-us	mi irus	=	szedłbym
" rozkazujący	-u	iru	=	idź, idźcie

Słowo nie ulega zmianie bez względu na osobę i liczbę:

Mi iras	=	idę	ni iras	=	idziemy
vi iras	=	idziesz	vi iras	=	idziecie
li, ŝi, ĝi iras	=	idzie	ili iras	=	idą

Ustalenie rodzaju jest proste i logiczne. Stosowane jest tylko w trzeciej osobie liczby pojedynczej:

Zaimek li stosuje się do osób rodzaju męskiego, np:
patro, laboristo, profesoro

Zaimek ŝi stosuje się do osób rodzaju żeńskiego, np:
patrino, knabino, aktorino

Zaimek ĝi stosuje się we wszystkich innych wypadkach, np:
besto, tablo, bono, telefono

Początkowo napotkamy na pewne trudności w tworzeniu wyrazów pochodnych. Po niedługim czasie jednak owe trudności znikną, prawie samoistnie zaczniemy tworzyć nowe wyrazy.

Przy wyuczeniu się wyrazów na pamięć zauważymy, że część wyrazów przyswoimy sobie po 1 lub 2-krotnym odczytaniu.

Ilość łatwoprzyswajalnych wyrazów zależy od znajomości wyrazów, które mają zastosowanie w większej ilości języków, wyrazów obcego pochodzenia, czy znajomości języków obcych, ponieważ słownik języka esperanto składa się z elementów naturalnych, zaczerpniętych z istniejących języków narodowych /60% z języków romańskich, 30% z anglosaskich, 10% z innych grup językowych/.

Autor

Unna leciono.

1. Gramatyka:

Litery alfabetu esperanckiego czyta się jak w języku polskim. Jedyne piśmownia kilku jest odmienna, a mianowicie:

ĉ = cz ĝ = dz ĥ = ch ĵ = ż ŝ = sz v = w ŭ = auto

Poza tym samogłoska i następująca po spółgłoskach c, s, z nie zmiękcza ich: ci = nie ĉ+i lecz c+i, sinuso /s+i+nuso/

Akcent stawia się zawsze na przedostatnią sylabę.

Rzeczowniki w liczbie pojedynczej kończą się na -o

hom-o = człowiek

best-o = zwierzę

Rodzaj żeński tworzymy przez dodanie przyrostka -in

knab-o = chłopiec

sinjor-o = pan

-ino = dziewczyna

-ino = pani

-ino

Przymiotniki w liczbie pojedynczej kończą się na -a

bon-a = dobry, a, e

bel-a = piękny, a, e

Czasowniki w bezokoliczniku kończą się na -i, a w czasie teraźniejszym słowo osobowe kończy się na -as

est-i = być

sid-i = siedzieć

-as = jest, są

-as = siedzi, siedzą

-as

Słowo jest nieodmienne. Liczbę i osobę określa podmiot.

Zdania pytające, zaczynające się na : ĉu = czy? kio = co? kia = jaki?

Ĉu knabo estas homo?

Kio estas tablo?

Kio estas meblo?

Kia estas knabino?

Czy chłopiec jest człowiekiem?

Czym jest stół?

Co jest meblem?

Jaka jest dziewczyna?

2. Ćwiczenia:

ĉambro - pokój

hundo - pies

kato - kot

kajero - zeszyt

lito - łóżko

meblo - mebel

planko - podłoga

seĝo - krzesło

ŝranko - szafa

tablo - stół

granda - wielki, a, e

dormi - spać

kuŝi - leżeć

labori - pracować, robić

legi - czytać

mang'i - jeść

skribi - pisać

stari - stać

la - ten, ta, to

en - w

sur - na

ankaŭ - także, również

jen - oto

jes - tak

ne - nie

sed - lecz

a/



Adamo estas knabo.

Adamo estas homo.

Eva estas knabino.

Eva estas ankaŭ homo.

Hundo estas besto, ankaŭ kato estas besto.

b/ Jen estas ĉambro. La ĉambro estas granda. En la ĉambro staras tablo, seĝo, lito kaj ŝranko.

Eva staras kaj legas. Eva estas bela knabino.

Adamo sidas sur la seĝo kaj skribas en kajero. Adamo estas bona knabo.

Sinjoro kuŝas en la lito kaj dormas. La sinjoro ne laboras.

En la ĉambro estas ankaŭ hundo kaj kato.

La hundo staras sur la planko kaj mangas.

La kato kuŝas sur la planko, sed ne dormas.



c/ Ĉu knabo estas homo?
 Ĉu hundo estas meblo?
 Ĉu sinjoro estas homo?
 Ĉu seĝo estas meblo?
 Ĉu tablo estas besto? -

Jes, knabo estas homo.
 Ne, hundo ne estas meblo, sed besto.

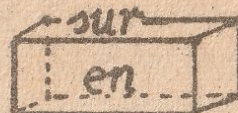
Kio estas knabino?
 Kio estas ŝranko?
 Kio estas kato?
 Kio estas meblo?

Knabino estas homo.

Kia estas la knabino?
 Kia estas la ĉambro?
 Kia estas la knabo?

La knabino estas bela.

Kio staras sur la planko?



3. Zadania:

a/ Odpowiedzieć pisemnie na pytania w ćwiczeniu c/ oraz na następujące:

Ĉu la knabo sidas?	Ĉu la sinjoro laboras?
Sur kio la knabo sidas?	En kio la sinjoro kuŝas?
En kio la knabo skribas?	Sur kio staras la hundo?
Ĉu la knabino ankaŭ sidas?	Ĉu la kato ankaŭ staras?
Ĉu la knabino legas?	Ĉu la kato dormas?



b/ Przetłumaczyć na język esperanto:

Adam jest chłopcem. Czym jest dziewczyna? Pies jest zwierzęciem;
 także kot jest zwierzęciem. Chłopiec pisze, a dziewczyna czyta.
 Pies stoi i je, a kot leży i śpi.

Dua leciono.

1. Gramatyka:

unu	du	tri	kvar	kvin	ses	sep	ok	naŭ	dek	nulo
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	0

Liczbę mnogą dla rzeczowników, przymiotników i zaimków tworzymy przez dodanie końcówki j

kia bela floro
 kiaj belaj floroj

jaki piękny kwiat
 jakie piękne kwiaty

-j

Przysłówki pochodne kończą się na -e

bon-a = dobry
 -e = dobrze

bel-a = piękny
 -e = pięknie

fort-a = silny
 -e = silnie

Zaimki osobowe:

L.p.

1. mi = ja

2. vi = ty

3. li = on, ŝi = ona, ĝi = ono

L. mn.

ni = my

vi = wy

ili = oni, one

Dla określenia obu płci stosuje się przedrostek ge-

sinjor-o = pan
 sinjor-ino = pani

ge-sinjoroj = państwo

knab-o = chłopiec
 knab-ino = dziewczyna

ge-knaboj = chłopcy i dziewczęta
 razem



Pojęcie przeciwstawne tworzymy przez dodanie przedrostka mal-

bona = dobry
 mal- = zły

plena = pełen
 mal- = pusty

Dla określenia zawodu, pracy zarobkowej lub zwolennika pewnej idei służy przyrostek -ist

Natomiast dla amatora wykonującego czynności nie z racji zawodu stosuje się

końcówkę imiesłowu -ant

labor-i = robić
-isto = robotnik

lern-i = uczyć się
-anto = uczeń

instru-i = nauczać
-isto = nauczyciel

esperant-o = esperanto
-isto = esperantysta

Zdania pytające zaczynające się na: kiu = kto, który? kiel = jak?

Kiu sidas sur la seĝo?
Kiel lernas la lernantoj?

Kto siedzi na krześle?
Jak uczą się uczniowie?

2. Ĉwiczenia:

birdo - ptak
luno - księżyc
nokto - noc
stelo - gwiazda
suno - słońce
tago - dzień
vetero - pogoda
hela - jasny, a, e
juna - młody, a, e
kuraga - śmiały, a, e
multa - liczny, a, e
nova - nowy, a, e
pacienca - cierpliwy, a, e
rapida - szybki, a, e
verda - zielony, a, e
bicikli - jeździć rowerem
brili - błyszczeć, świecić
demandi - pytać
diri - powiedzieć, rzec
flugi - latać
kanti - śpiewać
lumi - świecić
paroli - mówić
respondi - odpowiadać
ridi - śmiać się
aŭ - lub
nek - nek - ani - ani

a/ Adamo demandas: Kio mi estas?
Eva respondas: Vi estas knabo.
Adamo diras: Mi estas knabo kaj vi estas knabino. Ni estas geknaboj.
Ili ridas.

Adamo estas juna, ankaŭ Eva estas juna.
La gesinjoroj estas maljunaj.
La geknaboj estas gelernantoj kaj lernas kurage.
La sinjoro estas instruisto. Li instruas pacience.
La instruisto demandas kaj la gelernantoj respondas.
La sinjorino estas aktorino kaj laboras en teatro.

b/ Estas tago. La suno brilas kaj estas hele.
Estas bela vetero. Multaj birdoj flugas rapide kaj bele kantas.
Adamo kaj Eva biciklas. Ili estas biciklantoj kaj biciklas malrapide. La bicikloj estas novaj. Ili estas verdaj.
En la nokto lumas la luna kaj multaj steloj, sed ne estas hele.
Homoj kaj bestoj dormas.

c/ Kio estas Adamo kaj Eva?
Kiaj estas Adamo kaj Eva?
Kiaj estas la gesinjoroj?
Kiu biciklas?
Kiel ili biciklas?
Kia estas la vetero?
Ĉu la sinjoro lernas?
Kiu lernas?

Kiel lernas la geknaboj?
Kiu instruas?
Kiel instruas la sinjoro?
Kio estas la sinjorino?
Kiel estas en la tago?
Kio brilas en la tago?
Kiel estas en la nokto?
Kio lumas en la nokto?

3. Zadania:

Odpowiedzieć pisemnie na pytania w ćwiczeniu c/.

Co oznacza: instruistino, kantistino, laboristino, hundino, katino
suna, taga, nokta, malkuraga, malbela, malbona
malhele, malmulte, mallalte

Utworzyć zdania z powyższych wyrazów.

Pozdrowienia: bonan matenon! bonan tagon! bonan vesperon! bonan nokton!
dobre rano! dzień dobry! dobry wieczór! dobranoc!

Nokto

Tago



Tria leciono.

1. Gramatika:

Zaimki i przysłówki:	pytające, względne	wskazujące
kiu =	kto, który	tiu = ten, tamten
kio =	co	tio = to, tamto
kie =	gdzie	tie = tam
kiel =	jak	tiel = tak, w ten sposób

deklinacja:

de =	odpowiada na pytania kogo?, czyj?, od kogo?	
tworzy dopełniacz:	birdo de Marko letero de Adamo	ptak Marka list od Adama
al =	odpowiada na pytania komu?, dokąd?	
tworzy celownik:	Marko montras al mi. Ili iras al lernejo.	Marek pokazuje mi. Oni idą do szkoły.
per =	przez, za pomocą	
tworzy narzędnik:	Li laboras per manoj. Ŝi vidas per okuloj.	On pracuje rękoma. Ona widzi oczyma.

Wyrazy złożone:

floro + poto	=	florpoto	=	doniczka
mango + ĉambro	=	mangoĉambro	=	jadalnia

Dla określenia miejsca, w którym dokonuje się czynność, dodajemy przyrostek -ej

labor-i	=	robić, pracować	loĝ-i	=	mieszkać
-ejo	=	pracownia	-ejo	=	mieszkanie

Zdania pytające na:	kie = gdzie?	kiom = ile?	kiom da = ile /czegoś/
Kie ili laboras?	Gdzie oni pracują?		
Kiom estas unu kaj du?	Ile jest 1 + 2?		
Kiom da birdoj flugas?	Ile ptaków lata?		

2. Ĉwiczenia:

amiko	-	przyjaciół
bildo	-	obraz
ĉielo	-	niebo
fenestro	-	okno
floro	-	kwiat
kaĝo	-	klatka
muro	-	ściana, mur
objekto	-	przedmiot
patro	-	ojciec
persono	-	osoba
plafono	-	sufit
pordo	-	drzwi
poto	-	garnek
bani	-	kapać
kuiiri	-	gotować
loĝi	-	mieszkać
montri	-	pokazać
pendi	-	wisieć
ĉe	-	u, przy
de	-	od
sub	-	pod
ankoraŭ	-	jeszcze
jen - jen	-	jużto - jużto
plu	-	dalej, nadal

a/ La loĝejo.

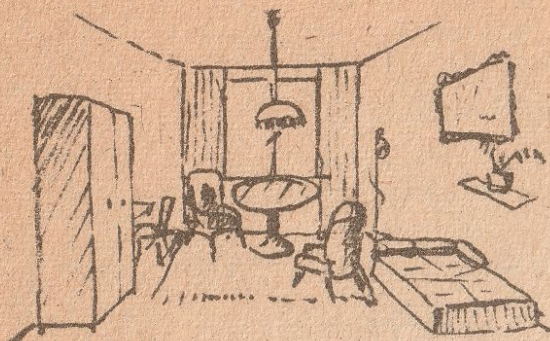
Kie loĝas Adamo kaj Eva? Ili loĝas ĉe la gepatroj. En la loĝejo estas kvar ĉambroj: la mangoĉambro, la dormoĉambro de la gepatroj kaj la ĉambroj de Eva kaj Adamo. Ankoraŭ estas kuirejo kaj banĉambro. Kiom da personoj loĝas tie? Kiuj ili estas?

b/ En la ĉambro de Adamo.

Kia estas la ĉambro de Adamo? Ĝi ne estas granda, sed bela. Estas unu pordo kaj unu fenestro. En la ĉambro staras unu tablo, tri seĝoj kaj unu ŝranko. Ankoraŭ estas unu malgranda tablo, sur kiu staras radio-aparato, magnetofono kaj florpoto. Sur la muroj pendas bildoj, sub la plafono pendas lampo.

Kiu estas en la ĉambro? En la ĉambro estas Eva, Adamo kaj amiko de Adamo, Marko. Ili sidas ĉe la tablo, sur kiu staras kaĝo kun birdo. Tio estas birdo de Marko. M: Tiu birdo bele kantas kaj bone flugas.





-8-

La birdo ne plu estas en la kago. Ĝi flugas rapide jen al la ŝranko, jen al la lampo.

- Kie ĝi estas - demandas Adamo.
- Tie - montras Marko - sur la lampo.

c/ Kiom da?

Kiom da sunoj brilas en la tago?	Nur unu suno ...
Kiom da lunoj lumas en la nokto?	...
Kiom da steloj lumas en la ĉielo?	Multaj steloj ...
Kiom da sinjoroj instruas?	...
Kiom da birdoj flugas kaj kantas?	...
Kiom da ĉambroj estas en la loĝejo?	
Kiom da personoj loĝas en ĝi?	

8 15
4
1 2

Kia estas la ĉambro de Adamo?	Kie sidas la geknaboj?
Kiuj mebloj estas en ĝi?	Kio staras sur la tablo?
Kiuj objektoj estas en ĝi?	Kio estas en la kago?
Kie pendas la bildoj?	Kiel flugas la birdo?
Kie pendas la lampo?	Kiel ĝi kantas?

3. Zadania:

Odpowiedzieć pisemnie na pytania w ćwiczeniu c/.

Uzupełnić następujące zdania:

Ili loĝas en la loĝ... la lernantoj iras al la lern...

La labor... /li/ iras al la labor...

Ni manĝas en la manĝ... Li dormas en la dorm...

Opisać swoje mieszkanie /przynajmniej 5 zdań/.

Kie vi loĝas - kia estas la loĝejo - kiom da ĉambroj - kiuj kaj kiaj? la mebloj, objektoj, kiuj loĝas kun vi?

Uwaga: Różnica znaczeniowa między zastosowaniem przyimka de i da

glaso de teo	szklanka od herbaty /pusta/
glaso da teo	szklanka herbaty /pełna/
albumo de fotoj	album do zdjęć
albumo da fotoj	album ze zdjęciami



Kvara leciono.

1. Gramatyka:

Zaimki dzierżawcze tworzymy przez dodanie do zaimków osobowych końcówki przymiotnikowej:

L.p.		L.mn.	
1. mia	= mój, a, e	nia	= nasz, a, e
2. via	= twój, a, e	via	= wasz, a, e
3. lia	= jego	ŝia	= jej
		ĝia	= jego
		ilia	= ich

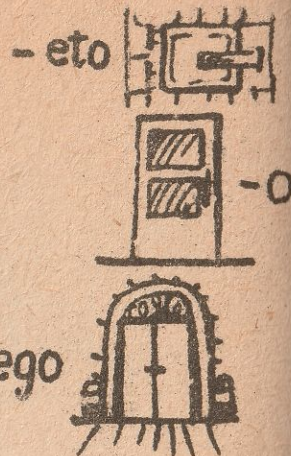
Deklinacja: biernik kończy się na -n

Mian: kto, co?	bela birdo	= piękny ptak
Bier: kogo, co?	belan birdon	= pięknego ptaka
	belajn birdojn	= piękne ptaki

Czasownik czasu przeszłego kończy się na -is

li ir-as	= idzie	ŝi leg-as	= czyta
-is	= szedł	-is	= czytała

dormi = spać ili dormas = śpią ili dormis = spali



Potomstwo określa przyrostek -ia

ĉeval-o = koń
-ido = źrebię

reg-o = król
-ido = królewicz

Powinowactwo poprzez małżeństwo wyraża przedrostek bo-

patr-o = ojciec
bo- = teść

frat-o = brat
bo- = szwagier

Przyrostkiem zdrobnienia, pomniejszenia jest -et

" powiększenia, spotęgowania jest -eg

pord-o = drzwi
-eto = drzwiczki
-ego = brama

bel-a = piękna
-eta = piękniutka
-ega = przepiękna, urocza

-ego

Zdania pytające na: kiun = kogo, którego? kion = co? kian = jakiego, jaką
kies = czyj, a, e? jakie?

Kiun li montras?
Kion ŝi mangas?
Kiajn harojn li havas?
Kies ĉambro tio estas?

Kogo on pokazuje?
Ĉu ŝi ŝi je?
Jakie włosy ŝi ma?
Czyj to pokój?



ido

2. Ĉwiczenia:

edzo - małżonek
filo - syn
haro - włos
jaro - rok
kapo - głowa
kuko - ciastko
kuzo - kuzyn
lingvo - język, mowa
mano - ręka
nepo - wnuk
okulo - oko
onklo - wujek
teo - herbata
tero - ziemia
terglobo - glob ziemski
afabla - uprzejmy
alta - wysoki
blua - niebieski
facila - łatwy
gentila - grzeczny
larga - szeroki
longa - długi
vera - prawdziwy
dadki - dziękować
havi - mieć
kompreni - rozumieć
rigardi - patrzeć, oglądać, spoglądać
scfi - wiedzieć
veni - przybyć
vidi - widzieć
inter - między, wśród
por - dla, aby
post - za, po
do - więc, przeto

a/ La familio.

La gepatroj de Adamo kaj Eva estas Johano kaj Helena. Helena estas filino de Paŭlo kaj Maria, kaj ŝia edzo estas ilia bofilo. Do Adamo kaj Eva estas la genepoj de Paŭlo kaj Maria. Ĉu vi komprenas?

La gefratoj rigardas la fotoalbumon de Adamo.

- Jen niaj geonkloj Emilo kaj Marta kun la filo Leono - montras Adamo.

- Kies foto tio estas? Tio ne estas nia kuzo Leono - montras Eva per mano.

- Jes, tio estas foto de mia amiko Marko.

- Lia kapo estas bela. Liaj haroj estas blondaj kaj la okuloj bluj. Li estas simpatia knabo, ĉu?

- Jes, li estas gentila kaj afabla, kaj bona amiko.

b/ Vizito.

Al kiu venis Adamo kaj Eva? Ili venis al amiko Marko, kiu loĝas en nova, sed alta domo. La domo ĝi havas multajn loĝejojn.

Kia estas la ĉambro de Marko? Ĝi estas mallonga kaj mallarga.

La geknaboj sidas ĉe la tableto. Marko sidas inter Eva kaj Adamo kaj montras albumon kaj prospektojn. Li havas amikojn en Hungarujo kaj Bulgarujo.

- En kiu lingvo vi korespondas kun ili? - demandas Eva.

- En Esperanto - respondas Marko - kiu estas facila por lerni.

- Ĉu vi longe lernis la lingvon?

- Ne, post unu jaro mi parolis ĝin.

- Kiel mi vidas, Esperanto estas vere facila lingvo.





La patrino de Marko venas en la ĉambro
kun teo kaj kukoj.

- Bonan apetiton! - diras la patrino.

- Dankon! - respondas la geknaboj.

c/ Kies? Kies gepatroj estas Johano kaj Helena? Ili estas ...
Kies genepoj estas Adamo kaj Eva? ...
Kies gekuzoj estas Adamo kaj Eva? ...
Kies bofilo estas Johano? Li estas ...
Kies amiko estas Adamo? ...

En kiu domo loĝas Marko?

Kie li havas geamikojn?

Kian ĉambro li havas?

En kiu lingvo li korespondas?

Kie sidas la geknaboj?

Kia lingvo estas Esperanto?

Kaj kie sidas Marko?

Kiu venis en la ĉambro?

Kion montras Marko?

Kun kio ŝi venis?

3. Zadania:

Odpowiedzieć pisemnie na pytania w ćwiczeniu c/.

Uzupełnić następujące zdania:

Ido de kato estas kat... Ido de hundo estas hund...

Ili sidas en la ĉambro .. Marko. Li skribas ... krajono. Adamo
montras .. Eva la foton .. Marko. Li donas la foton .. Eva.

Opisać swoją rodzinę /przynajmniej 5 zdań/.

Kiom da personoj? - kiuj personoj, nomoj? - kio ili estas? - kun
kiuj vi loĝas?

Kvina leciono.

1. Gramatyka:

Zaimki i przysłówki przeczące: neniu = nikt, nenio = nic, nenie = nigdzie
" czasu: kiam = kiedy, tiam = wtedy, ĉiam = zawsze
neniam = nigdy

Deklinacja - stosowanie biernika:

x na wyrażenie pozdrowienia, życzenia:

saluton! = cześć!

bonan apetiton! = smacznego!

x na określenie czasu trwania czegoś. Odpowiada na pytanie: jak długo?

tutan tagon = cały dzień du monatojn = 2 miesiące unu jaron = rok
Li marŝis kvar horojn. = On maszerował 4 godziny.

x na określenie punktu w czasie. Odpowiada na pytanie: kiedy?

Li venos sabaton. = On przyjdzie w sobotę.

Mi skribos al vi jaŭdon. = Napiszę do ciebie w czwartek.

Czasownik czasu przyszłego kończy się na -os

mi parol-as = mówię

li ferm-as = zamyka

-os = powiem

-os = zamknie

Tryb rozkazujący dla obu liczb kończy się na -u

atend-i = czekać

pren-i = brać, wziąć

-u = czekaj, czekajcie

-u = bierz, bierzcie

Przyrostek -aĵ określa rzecz, przedmiot wykonany z danego materiału,
produkt, potrawę

mang-i = jeść

pork-o = świnia

blank-a = biały

-aĵo = potrawa

-aĵo = wieprzowina

-aĵo = biel

Przyrostek -ec określa przymiot, cechę jakiejś osoby, rzeczy w znaczeniu
oderwanym

liber-a = wolny

jun-a = młody

patrin-o = matka

-eco = wolność

-eco = młodość

-eco = macierzyństwo

Zastosowanie zaimka nieosobowego oni :



po polsku mówi się

pisze się, piszą

mówi się, mówią

np: czy chodzi się nogami?

po espernacku mówi się

oni skribas

oni parolas

ĉu oni iras per piedoj?

Zdania pytające na: kiam = kiedy?

Kiam ni iros al kinejo?

Kiedy pójdziemy do kina?

Ćwiczenia:

Semajno: lundo mardo merkredo ĵaŭdo vendredo sabato dimanĉo
tydzień: poniedz wtorek środa czwart piątek sobota niedziela

eraro - błąd, omyłka
frosto - mróz
glacio - lód
infano - dziecko
kafo - kawa
komenco - początek
leciono - lekcja
libro - książka
monato - miesiąc
mondo - świat
neĝo - śnieg
odoro - zapach, woń
pluvo - deszcz
sezono - pora roku
tempo - czas
vento - wiatr
ronda - okrągły
tuta - cały
varma - ciepły
vorto - słowo
fali - spaść, upaść
konsisti el - składać się z
kreski - rosnać
mendi - zamawiać
partopreni - uczestniczyć
povi - móc
ŝati - lubić
vivi - żyć
hodiaŭ - dziś
hieraŭ - wczoraj
morgaŭ - jutro
kune - razem
tro - zbyt
pro - z powodu
antaŭ - przed
ĉirkaŭ - dookoła
dum - podczas

a/ La kurso de Esperanto.

Estas vendredo. Eva venis al la klubejo por partopreni la lecionon de Esperanto.

- Hodiaŭ ni lernos la vortojn de tempo - komencis Marko - La semajno konsistas el 7 tagoj. Hodiaŭ estas vendredo. Hieraŭ estis ĵaŭdo kaj antaŭhieraŭ merkredo. Morgaŭ estos sabato kaj postmorgaŭ dimanĉo.

Jozefo! Kia tago estas dimanĉo?

J: - Dimanĉo estas libera tago, dum kiu oni ne iras al lernejo.

M: - Jes, ankaŭ oni ne laboras dimanĉe. Malfermu la lernolibrojn, leciono kvinna. Eva, komencu legi.

E: - La mondo estas grandega. La tero kaj la luno iras ronde. La luno rondiras ĉirkaŭ la tero en unu monato. Ili ku- ne ĉirkaŭiras la sunon en unu jaro.

M: - Dankon. Nun legos Halina.

H: - Ni vivas sur la tero. Neniu vivas sur la luno. Sur la suno neniam povas esti vivo, ĉar ĝi estas tro varmega.

M: - Dankon. Kaj nun mi prezentos la jarsezonojn:

Kiam la suno forte brilas kaj estas varme sur la tero, tiam estas somero.

En vintro estas malvarme kaj falas neĝo.

Malgraŭ la frosto infanoj ŝatas ĝin.

Oni ŝatas printempon, ĉar tiam kreskas belaj, bonodoraj floroj.

Sed oni malŝatas aŭtunon pro pluvoj kaj ventegoj.

b/ Post la leciono.

Marko kaj Eva sidas ĉe ronda tableto en kafejo. Venas Adamo.

A: - Saluton! Ĉu vi longe atendis min?

E: - Tute ne! Sed de kie vi venas?

A: - Mi estis ĉe la kolego, kiu du tagojn ne estis en lernejo.

M: - Jen libera seĝo por vi. Kion ni mendoj?

E: - Mi petas teon kun citrono kaj glaciaĵon.

M: - Kaj vi, Adamo?

A: - Mi proponas, ke ni ĉiuj prenu la samon.

M: - Kelnerino! Ni petas tri glaciaĵojn kaj tri teojn kun citrono.

Ĉu vi estis jam en kafejo?



c/
 Ĉu oni manĝas por vivi?
 Ĉu oni iras per manoj?
 Per kia oni skribas?
 Sur kio oni sidas?
 En kio oni kuŝas?
 Kien venis Eva?
 Por kio ŝi venis?
 Kiu gvidas la lecionon?
 Pri kio li instruas hodiaŭ?

Kiu tago estas hodiaŭ?
 Kiu tago estis hieraŭ?
 Kiu tago estos morgaŭ?
 Kiu jarsezono estas nun?
 Kiun jarsezono vi ŝatas?
 El kiom da monatoj konsistas unu jaro?
 El kiom da semajnoj konsistas unu monato?
 El kiom da tagoj konsistas unu semajno?



3. Zadania:

Odpowiedzieć pisemnie na pytania w ćwiczeniu c/.

Uzupełnić następujące zdania:

Jak długo? Oni ne laboras ... /tuta tago/ Ĉu vi dormas ... /tuta nokto/
 Kie? Venu al mi ... /lundo/ Mi iros al teatro ... /mardo/

Monatoj: januaro - februaro - marto - aprilo - majo - junio
 julio - aŭgusto - septembro - oktobro - novembro - decembro

Sesa leciono.

1. Gramatyka:

dek dek unu dek du dudek tridek cent ducent mil miliono
 10 11 12 20 30 100 200 1000 1000000

Koncówki i przyrostki liczebnikowe poza głównymi:

porządkowe	-a	tria	- trzeci	kalkuloj:
przysłówkowe	-e	trie	- po trzecie	$1 + 2 = 3$
rzeczownikowe	-o	trio	- trójka	unu plus du estas tri
ułamkowe	-on	triono	- $1/3$	$8 - 5 = 3$
wielorakie	-obl	triobla	- potrójny	ok minus kvin estas tri
zbiorowe	-op	triope	- we troje	$2 \times 4 = 8$
podziałowe	po	po tri	- po trzy	duoble kvar estas ok
ilcrakie	-foj	trifoja	- trzykrotny	$9 : 3 = 3$
				naŭ dividite per tri estas tri

Przyimek nieokreślony je stosuje się w wypadkach, gdy żaden inny nie od-
 powiada, np. na określenie terminu czasu.

Li komencas labori je la sesa horo. On rozpoczyna pracę o 6 godzinie.
 Mi malsanas je okuloj. Choruję na oczy.

Wyrazy złożone z przyimkami: meti = kłaść, położyć

sur-meti = nałożyć, en-meti = włożyć, de-meti = odłożyć
 kun-meti = złożyć, apud-meti = położyć obok

en-el



Zdania pytające na : kioma = który, a, e? /na pytanie o ilość/

Kioma horo estas nun?

Która godzina jest teraz?

2. Ĉwiczenia:

fino - koniec
 hejmo - dom rodzinny
 horo - godzina
 kunveno - zebranie
 lago - jezioro
 mezo - środek
 paŭzo - przerwa
 urbo - miasto
 vilaĝo - wieś
 sekva - następny
 babili - gwarzyć
 daŭri - trwać

a/ Amiko Marko.



Kio estas Marko? Li estas oficisto. Lia ofi-
 cejo estas granda. En ĝi estas multaj ĉambroj,
 en kiuj krom mebloj estas skribmaŝinoj, kal-
 kulmaŝinoj kaj telefonaparatoj.
 Kiel laboras Marko? Li laboras antaŭtagmeze
 de la sepa ĝis la dekkvina horo, entute ok
 horojn. Li iras duonhoron al la laborejo.
 Ĉiam je la naŭa horo estas paŭzo, kiu daŭras
 kvaronhoron. Post la fino de la laboro li
 rapidas hejmen por tagmanĝi.

gvidi	- prowadzić
kalkuli	- liczyć
naĝi	- pływać
ofici	- urzędować
promeni	- spacerować
resti	- pozostać
tagmanĝi	- jeść obiad
vek	- budzić
veturi	- jechać
visiti	- odwiedzać
ekster	- zewnątrz, poza
ĝis	- do, aż do
krom	- oprócz
nun	- teraz
horloĝo	- zegar
aŭskulti	- słuchać
rakonti	- opowiadać

b/ Posttagmeze ĝis vespero Marko ne restas hejme. Dufoje en semajno, merkrede kaj vendrede, li iras al esperanta klubejo. Merkrede estas kunveno. Post ĝi li aŭ legas librojn kaj gazetojn aŭ babilas. Vendrede li gvidas kurson de Esperanto. Dimanĉe li vizitas la geamikojn, kune kun ili promenas en la urbo aŭ ekster ĝi.

Sekvan dimanĉon ili triope veturos al vilaĝo, kie estas bela lago. Tie la trio restos de mateno ĝis vespero. Ili tagmanĝos en restoracio.

Adamo tre ŝatas naĝi. En la lernejo oni diras, ke li estas bona naĝanto por 100 metroj. Ĉu vi scias naĝi?

tago:	mateno	tagmezo	vespero
	-----	-----	-----



c/ Ĉu vi lernas?

Ĉu vin vekas la horloĝo?

Je kioma horo vi matenmanĝas?

Je kioma horo vi iras al lernejo?

Je kioma horo vi tagmanĝas?

Je kioma horo vi vespermanĝas?

Je kioma horo vi iras dormi?

Kioma horo estas nun?

Kio vin vekas?

Ĉu vi iras al lernejo?

Kia estas via lernejo? rakontu!

Kion vi faras posttagmeze?

Ĉu vi rigardas televidon?

Ĉu vi aŭskultas radion?

Ĉu vi ŝatas promeni?

Co oznacza: alskribi, ĉepreni, eniri, foriri, ĉirkaŭiri, tralegi

3. Zadania:

Odpowiedzieć pisemnie na pytania w ćwiczeniu c/.

Opracować według tabelki na wstępie liczebnik 4, i napisać słownie 1345.

Utworzyć wyrazy złożone z: skribi /pisać/, flui /płynąć/

Opisać jeden dzień swego życia przy pomocy pytań w ćwiczeniu c/.

Sepa leciono.

1. Gramatyka:

Stopniowanie przymiotników i przysłówków.

Przymiotniki i przysłówki stopniuje się opisowo jak poniżej:

stopień	określenie	przykład	porównanie
równy		alta wysoki	tiel - kiel tak jak
wyższy	pli / malpli więcej/mniej	pli alta wyższy	pli / malpli - ol więcej/mniej - niz
najwyższy	plej / malplej najwięcej/najmniej	plej alta najwyższy	la plej / malplej - el najwięcej/najmniej z

Tryb warunkowy kończy się na -us

li ir-as = idzie

-us = siedłby

ili promen-as = spacerują

-us = spacerowaliby

Przyrostek -an oznacza członka pewnej społeczności, grupy

urb-o = miasto

-ano = mieszczanin

kurs-o = kurs

-ano = kursant

-ano

Przyrostek -estr określa zwierzchnika

urb-o = miasto

-estro = burmistrz

lernej-o = szkoła

-estro = kierownik szkoły

Przyrostki zdrobnienia: męski -ćj żeński -nj

Marko = Marek	Eva = Ewa	patro = ojciec
Marćjo = Mareczek	Enjo = Ewunia	paćjo = tatuś

Zdania pytające na: kien = dokąd?

Kien vi veturas?

Dokąd jedziesz?

2. Ćwiczenia:

aŭto	- samochód
aŭtobuso	- autobus
tramo	- tramwaj
ĝardeno	- ogród
mantelo	- płaszcz
monumento	- pomnik
rivero	- rzeka
trotuaro	- chodnik
vetero	- pogoda
ĉefa	- główny
fama	- słynny, sławny
frua	- wczesny
preta	- gotowy
flui	- płynąć
vendi	- sprzedać
poste	- potem, później
tra	- przez
ol	- niż, aniżeli
tuj	- natychmiast, zaraz

kaj tiel

plu /ktp/ - i tak dalej /itd/

a/ La urbo.

Nia urbo estas granda. Ĉe la stratoj kaj placoj staras multaj domoj, grandaj kaj malgrandaj. En la domoj loĝas urbanoj kaj estas vendejoj, kafejoj, restoracioj, teatroj, kinejoj, klubejoj, oficejoj kaj tiel plu. Ankorau estas parkoj, en kiuj staras monumentoj. Apud la plej granda parko estas eta zoologia ĝardeno kaj botanika ĝardeno, kiu estas pli granda ol la zoologia. Krome en la urbo estas fabrikoj. La plej granda produktas biciklojn. La urbon trafluas rivero. Sur la trotuaroj iras homoj kaj sur la stratoj iras tramoj, aŭtoj kaj aŭtobusoj.

b/ Kien iras hodiaŭ Eva kaj Marko?

Hodiaŭ ili iros kune al la parko promeni kaj poste al la filharmonio, kiu staras apud la parko. Tie ili aŭskultos koncerton. La orkestron gvidas fama, pola muzikestro.

Ili pli ŝatas iri al teatro kaj filharmonio, ol al kinejo.

Se estus malbela vetero, ili ne irus promeni al la parko, sed restus hejme kaj aŭskultus radion.

M:- Enjo, ĉar estas bela vetero, ni iru pli frue kaj ni promenos pli longe.

E:- Bone, mi tuj estos preta por eliri.

M:- Prenu mantelon, ĉar vespere povas esti malpli varme.

Intertempe Adamo iris al sporta klubejo.

c/ Ĉu vilaĝo estas tiel granda kiel urbo?

Ĉu urbo estas pli granda ol vilaĝo?

Kiu urbo en Pollando estas la plej granda?

Ĉu ĝi estas la plej granda el ĉiuj urboj de la mondo?

Kia estas la urbo?

Kio staras ĉe la stratoj?

Kie loĝas la urbanoj?

Kio estas en la domoj?

Kio staras en la parkoj?

Kia estas la zoologia ĝardeno?

Kia estas la botanika ĝardeno?

Kio trafluas la urbon?

Kia estas la vetero?

Kien iros Eva kaj Marko?

Kion ili aŭskultos en filharmonio?

Kiu gvidos la orkestron?

Kion kunprenis Eva?

Kiel povas esti vespere?

Kien intertempe iris Adamo?

Kiu li estas?

3. Zadania:

Odpowiedzieć pisemnie na pytania w ćwiczeniu c/.

Uzupełnić następujące zdania:

Ano de la klubo estas klub... Ano de la familio estas famili...

Estro de la fabriko estas fabrik.... aŭ direktoro. Estro de la vendejo estas vendej....

Stopniować przymiotniki bela, malbela w zdaniu: La vetero estas bela.

Opisać krótko swoje miasto lub wieś /przynajmniej 5 zdań/.

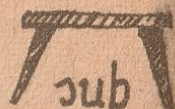


1. Gramatyka:

Koniugacia z zaimkiem zwrotnym:

lavi = myć

lavi sin = myć się



mi lavas min = myję się ni lavas nin = myjemy się
vi lavas vin = myjesz się się vi lavas vin = myjecie się
li, ŝi, ĝi lavas sin = on, ona, ono myje ili lavas sin = oni, one myją się

Przyrostek -ig oznacza: czynić czymś, jakimś, powodować czynność

" -ig " : stawać się kims, czymś, wejść w stan

bel-a = piękny akv-o = woda sid-i = siedzieć
-igi = upiększyć -igi = zamienić w wodę -igi = posadzić
-igi = wypięknąć -igi = stać się wodą -igi = usiąść

Przyrostek -il określa narzędzie, przyrząd za pomocą którego wykonuje się daną czynność

komb-i = czesać raz-i = golić
-ilo = grzebień -ilo = przyrząd do golenia

2. Cwiczenia:



barbo - broda /zarost/
broso - szczotka
ĉapo - czapka
ĉemizo - koszula
dento - ząb
jako - marynarka
konkurso - zawody /sport/
mantuko - ręcznik
sapo - mydło
spegulo - lustro
tualeto - toaleta
vizaĝo - twarz
mentono - podbródek
kontenta - zadowolony
seka - suchy
interne - wewnątrz
ofte - często
aĉeti - kupić
aspekti - wyglądać
forgesi - zapominać
parfumi - perfumować
sugesti - sugerować
sapumi - namydlać
viŝi - wycierać
vojaĝi - podróżować
voki - wołać
sia - swój, a, e
baldaŭ - wkrótce
jam - już
for - precz, w dal
preskaŭ - prawie
ambaŭ - obaj, oboje

a/ En la vespero.

Estas vespero. Kion faras la gefratoj?
Ili ambaŭ iras dormi. Adamo estas en la
banĉambro kaj lavas sin. Eva estas en sia
ĉambro, ŝi staras antaŭ la spegulo kaj
kombas siajn harojn per kombilo. Ŝi vokas:
- Ĉu vi jam lavis vin? Kiom longe vi res-
tos interne?
- Mi ankoraŭ lavas min, poste mi razos
min.
Li viŝas sin per mantuko, poste li sapu-
mas la mentonon kaj razas sin. Post razo
li parfumas la vizaĝon. Fine li lavas
siajn dentojn per broseto.
Eva lavis siajn harojn kaj nun faras sian
vesperan tualeton. Ŝi brosas siajn harojn.
Ŝiaj haroj estas jam preskaŭ sekaj. Ŝi es-
tas kontenta pro tio, ĉar ŝi povos baldaŭ
enlitiĝi.
Ĉu vi ofte lavas viajn harojn?

b/ Sekva mateno.

Adamo forgesis montri siajn novajn ĉapon
kaj jakon. Matene antaŭ la foriro el la
hejmo li iras al Eva.
A: -Eva, jen miaj novaj jako kaj ĉapo.
Kiel mi aspektas en ili?
E: -Tute bone, tamen aĉetu novan ĉemizon -
ŝi sugestas.
Li foriras kontenta. Li pretigas sin por
la vojaĝo al sporta konkurso, kiu okazos
ĉe la fino de la lernoĵaro.

c/ Kie estas Adamo? Kion li faras tie? Rakontu!
Kie estas Eva? Kion ŝi faras tie? Rakontu!

-ig przykład: Sinjoro faras la meblon pura, li purigas ĝin kaj
-iĝ... la meblo purigas /fariĝas pura/.

-ig Sinjoro faras la muron blanka, li blank... ĝin kaj la muro
blank... Eva faras la akvon varma, ŝi varm... ĝin kaj la
akvo varm... Bonaj kolegoj fariĝas amikoj, ili amik...

3. Zadania:

Opisać: "Kion vi faras antaŭ enlitiĝo?"

Uzupekiĝi nastepujace zdania:

Mi lavas ... en la banĉambro. Adamo razas ... per raz...

Vi kombas ... per komb... Ili lavas ... en la baseno.

Ŝi lavas dentojn per broseto. Li viŝas vizagon per mantuko.

Przetkumaczyć i utworzyć zdania: altigi, faciligi, finiĝi, vekigi, kuŝigi

Utworzyć wyrazy z -ig, -iĝ: granda, longa, plena, koloro, amiko, pendi

Uwagi: Różnice znaczeniowe przy zastosowaniu zaimek lin / sin:

Li kombas sin = czesze się /siebie/ Li kombas lin = czesze go /innego/

Przymiotnik określający kilka rzeczowników stawia się w liczbie mnogiej:

Mi aĉetis novajn ĉapon kaj ŝalon.

Naŭa leciono.

1. Gramatyka:

Deklinacja - stosowanie biernika:

x na określenie kierunku Ni iras teatron. Idziemy do teatru.

x na określenie wszelkich La domo estas 30 Dom jest 30 metrów
miar /kg-l-m-zł/ ile? metrojn alta. wysoki.

Przyrostek -ar oznacza zbiór tych samych osób, rzeczy

arb-o = drzewo

vort-o = słowo

-aro = las

-aro = słownik

Przyrostek -er wyraża część pewnej całości

sabl-o = piasek

neĝ-o = śnieg

-ero = ziarno piasku

-ero = płatek śniegu

Przedrostek re- oznacza zwrot, powrót, powtórzenie

veni = przybyć

doni = dać

koni = znać

re- = wrócić

re- = oddać, zwrócić

re- = poznać
rozpoznać

Przyrostek -uj określa - drzewa owocowe; nazwę przyjmuje od owocu
- naczynie, przedmiot do przechowywania czegoś
nazwę przyjmuje od zawartości

suker-o = cukier

pom-o = jabłko

-ujo = cukiernica

-ujo = jabłoń



2. Ćwiczenia:

ekskurso - wycieczka

herbo - trawa

humoro - humor

lando - kraj

monto - góra

nubo - chmura

pinto - szczyt, czubek

sablo - piasek

vojo - droga

kara - drogi, cenny

laca - zmęczony

nigra - czarny

preta - gotowy

morti - umierać

rakonti - opowiadać

ricevi - otrzymać

saluti - pozdrawiać

senti - czuć

a/ Letero el eksterlando.

Brig, la 13-an de majo 78 j.

Kara amiko.

Mi informas vin, ke nia klubo organizas ekskurson al Ĉi-jara kongreso de TEJO.

Nun ni vojaĝas per aŭtobuso tra Eŭropo. Unue ni vizitis Belgujon, poste Francujon. Jen ni venis Svislandon, kie ni restos 4 tagojn. Ni bivakas en la alpa montaro sur belega herbejo.

Alpoj estas altaj kaj grandaj. Sur la monto-pintoj kuŝas neĝo eĉ en somero.

Hodiaŭ ni trainis grandan arbaron, sed pro malbona vetero ni rapide reiris al la bivako. Jam dumvoje falis pluvoj. Poste pluvis kun neĝeroj.

De Svislando ni iros al Italujo kaj Aŭstrujo. Entute ni traveturos ĉirkaŭ 3000 kilometrojn.



anstataŭ - zamiast
ĉirkaŭ - około
pri - o /kimś, czymś/
eĉ - nawet
jam - już
ĵus - właśnie,
co dopiero
kvankam - chociaż

Kiam ni revenos hejmen, mi skribos pli multe pri la ekskurso. Nun mi sentas min tro laca. Respondu, mi petas, ĉu vi ankaŭ iros al la kongreso de TEJO? Mi senpacience atendas vian respondon.

Korajn salutojn

Roberto



b/ Marko tuj respondos. Kvankam estas bela vetero ekstere, li anstataŭ promeni skribos leteron. Poste li vizitos siajn geamikojn kaj proponos al Eva veturi al la kongreso de TEJO.

c/ De kiu Marko ricevis leteron?
Pri kio rakontas la amiko?
Per kio veturas la ekskursanoj?
Kiujn landojn ili vizitis?
En kiu lando ili estas nun?

Kiujn landojn ili ankoraŭ vizitos?
Kiom da kilometroj ili traveturos?
Kio okazis en Alpoj? Rakontu!
Kion tuj faros Marko? Rakontu!
Kiun li vizitos? Kiucele?

3. Zadania:

Odpowiedzieć pisemnie na pytania w ćwiczeniu c/, oraz napisać krótki list.

Uzupełnić następujące zdania:

Mia ĉambro estas 4 m..... longa kaj 3 m..... larĝa. Unu kilogramo da pomoj kostas 15 zł..... La bileto kostas 45 zł..... Entute ni veturos 2500 k..... Mi petas unu l..... da lakto.

Powtórzyć reguły stosowania biernika. Napisać po 1 przykładzie.

Uwagi: Partykuĉa ĉi okreŝla bliskoŝ: tio = to, tanto ĉi = to /tu/
jare = roĉnie ĉi-jare = tego roĉu
Partykuĉa ajn oznacza nieokreŝlonoŝ, po polsku = "kolwiek"
iu ajn = ktokolwiek ie ajn = gdziekolwiek

Deka leciono.

1. Gramatyka:

Przyrostek -ul oznacza osobę wyróżniającą się daną cechą

jun-a = młody bel-a = piękna
-ulo = młodziemiec -ulino = piękniŝa, ŝlicznotka



Przyrostki okreŝlajęce cechy:

a/ sklonnoŝ -em leg-ema = lubiący czytaĉ mang-ema = obzarty
b/ nadawanie się -ebl -ebla = czytelny -ebla = jadalny
c/ wart, godzien -ind -inda = wart czytania -inda = wart jedzenia

Przedrostek ek- oznacza poczaĉek, krótkotrwałoŝ czynnoŝci, a przyrostek -ad jej długoctrwałoŝ, częŝotliwoŝ

ir-i = iŝĉ vid-i = widzieĉ
ek- = ruŝzyĉ ek- = ujrzeĉ
-adi = chodzieĉ -adi = widywaĉ

ek-
-ad

Imiesłowy w języku Esperanto przyjmują następujące końcówki:

czynne = czas teraźni -ant czas przeszły -int czas przyszły -ont
biernie = " -at " -it " -ot

np: 1. leganto-czytelnik/ leginto-były czytelnik/ legonto-przyszły czytelnik
2. farata-robiony / farita-zrobiony / farota-do zrobienia
3. pagante-płacę / paginte-zapłaciwszy / pagonte-mając zapłaciĉ

Lernanto estas leganta la libron. La libro estas legata de lernanto.

Uĉeĉ jest czytający /czyta/ książkę. Książka jest czytana przez ucznia.

Uwaga: po imiesł.str. biern. wykonawcę czynnoŝci okreŝlamy przyimk. de

2. Ĉwiczenia:

benko	- ławka
ekzameno	- egzamin
espero	- nadzieja
fiŝo	- ryba
frazo	- zdanie /gram/
ĝojo	- radość
konsento	- zgoda
robo	- suknia
surprizo	- niespodzianka
timo	- strach, obawa
voĉo	- głos
diligenta	- pilny
lasta	- ostatni
simpla	- zwykły, prosty
aparteni al-	- należeć do
aŭdi	- słyszeć
ekzercki	- ćwiczyć
kuri	- biec
okazi	- zdarzać się
peti	- prosić
porti	- nosić
pravi	- mieć rację
renkonti	- spotkać
ripeti	- powtórzyć
sperti	- doświadczać
uzi	- używać
iu	- ktoś
almenaŭ	- przynajmniej
kvazaŭ	- jakby, niby
ja	- przecież, wszak
tre	- bardzo

a/ Sportisto.

Adamo estas sportisto. Li apartenas al la lerneja sporta klubo. Li venis al la sportoplaco por ekzercki. Li konkuras pri centmetra kurado kaj havas bonajn rezultojn. Li estas vojevodia ĉampiono kaj reprezentos la vojevodion en la tutlanda sporta konkurso de junularo. Kiel vi scias, li ankaŭ ekzercas naĝadon. Hieraŭ li vizitis basenon. Krom li estis tie Marko. Ambaŭ sentas sin en akvo kvazaŭ fiŝoj, almenaŭ Adamo. Li ja estas sportisto!

b/ Intertempe Eva sidante sur la benko relegas la lastan lecionon de Esperanto. Baldaŭ okazos ekzameno. Ŝi atendas Markon. Ŝi surhavas novan robon. Dum ŝi diligente legis, ŝi ekaŭdis la konatan voĉon.

M:- Iu estas tre, tre legema.

E:- Mi ripetas la lecionon. Esperanto pro ĝia facileco estas vere lerninda.

M:- Ĝojigas min via opinio.

E:- Post unu semajno okazos la ekzameno. Mi esperas bone sukcesi.

M:- Kompreneble! Tiel diligenta lernantino ne havos malfacilaĵojn. Estas okazo por vi praktiki la lingvon. Ĉi-jare okazas la junulara tutmonda kongreso en Bulgarujo. Alvenos tien ankaŭ mia korespondanto el G.D.R.

E:- Ankaŭ estos okazo renkonti bulgarajn kaj hungarajn korespondantojn, ĉu?

M:- Vi pravas. Mi proponas, ni veturu kune al la kongreso.

E:- Vi surprizas min, sed sub via gvido, mi ne timas. Mi ĝojas kaj konsentas.

c/ Utworzyć pytania do czytanek a/ i b/ i napisać odpowiedzi.

Uzupełnić następujące zdania:

Eva estas leg..., ĉar ŝi ŝatas multe legi. Interesa libro estas leg... Bona filmo estas vid... Nun Esperanto estas por mi kompren... Ulo, kiu emas multe manĝi, estas manĝ..., kaj kiu emas multe trinki, estas trink.... Riĉa homo estas riĉ... Juna homo estas jun... Per tio la ekzercoj estas fin....

Estas fino de la kurso. Nun pretigu vin al la ekzameno.

Mi esperas, ke Esperanto estas nun komprenata de vi, almenaŭ la simplaj frazoj, kiuj estas ĉiutage uzataj.

Mi petas: Portu ĉiam la verdan stelon kaj propagandu ĉie Esperanton.

Fine mi deziras al vi, ke vi partoprenu en iu Esperanto-kongreso aŭ ekskurso kaj spertu praktike la altan valoron de Esperanto.

La aŭtoro.



TABELA PRZYROSTKÓW I PRZEDROSTKÓW powszechnie stosowanych

-in rodzaj żeński patro = ojciec patrino = matka
 -id potomek, dziecko ĉevalo = koń ĉevalido = źrebię
 bo- powinowactwa przez filo = syn bofilo = zięć
 małżeństwo frato = brat gefratoj = rodzeństwo
 ge- osoby obojga płci patro = ojciec duonpatro = ojczym
 duon- powinowactwo nabyte
 -ul osobnik wyróżn. się riĉa = bogaty riĉulo = bogacz
 cechą wskaz. rdzen.
 -an członek, mieszkaniec klubo = klub klubano = członek klubu
 -estr zwierzchnik urbo = miasto urbestro = burmistrz
 -ist zawód, specjalność instrui = nauczać instruisto = nauczyciel
 -eks- były = eks ministro = minister eksministro = eksminister
 -ĉj zdrobnienie męskie Petro = Piotr Peĉjo = Piotruś
 -nj " żeńskie Eva = Ewa Enjo = Ewunia
 /patro = paĉjo, patrino = panjo, onklo = oĉjo/

b/ rzeczowe
 -aĵ rzecz, produkt, hovo = wół bovaĵo = wołowina
 wynik czynności
 -il narzędzie, środek kombi = czesać kombilo = grzebień
 do wyk. czynności
 -ar zbiór rzeczy, osób arbo = drzewo arbaro = las
 -er częśćka całości fajro = ogień fajrero = iskra
 -ing obsada, pochwa kandelo = świeca kandelingo = lichtarz
 -ej miejsce czynności loĝi = mieszkać loĝejo = mieszkanie
 lub przechowywania

c/ przymiotu
 -et pomniejszenie, domo = dom dometo = domek
 zdrobnienie
 -eg zwiększenie, pordo = drzwi pordego = brama
 spotęgowanie
 -ebl możliwość, nadawa- mangi = jeść mangebla = jadalny
 nie się
 -ind wart, godzien kredi = wierzyć kredinda = wiarygodny
 -em skłonność ŝpari = oszczędzać ŝparema = oszczędny
 -ec cecha, przymiot bela = piękny beleco = piękność
 -end konieczność fari = zrobić farenda = konieczny do

re-	powtórzenie, zwrot	doni - dać	redoni - oddać
-ig	czynić, powodować	ordo - porządek	ordigi - uporządkować
-iĝ	stawać się	pala - błady	paliĝi - zbłądzać
dis-	roz-	vendi - sprzedać	disvendi - rozsprzedać
mis-	omyłka, nieporozumienie	kompreni - rozumieć	miskompreno - nieporozumienie
retro-	ruch do tyłu	iri - iść	retroiri - cofać się
e/ wieloznaczne			
-uj	pojemnik zawierający pewną ilość rzeczy jednorodnych drzewa owocowe nazwa kraju	sukero - cukier pomo - jabłko franco - Francuz	sukerujo - cukiernica pomujo - jabłoń Francujo - Francja
f/ inne			
mal-	przeciwieństwo	fermi - zamknąć	malfermi - otworzyć
-um	nieokreślony	plena - pełen	plenumi - spełnić
-ism	idea	Marks	marksismo - marksizm

Uwaga: Nazwy krajów tworzy się również za pomocą -i, -lando, zwłaszcza gdy kraju nie tworzy pewien naród:

np.: Jugoslavio, Nigerio, Kolombio, Svislando, Finnlando

Prawie wszystkie przed- i przyrostki mogą występować z końcówkami gramatycznymi oraz z innymi przyrostkami jako samodzielne wyrazy:

np: eble - może, ido - potomek, eta - drobny, ino - niewiasta,
ree - znów, ponownie, ujo - naczynie
etulo - malec, estraro - zarząd, idaro - potomstwo

TABELA PRZYIMKÓW

al	- do, ku	kun	- z /kim, czym/
anstataŭ	- zamiast	laŭ	- według, wzdłuż
antaŭ	- przed	malgraŭ	- mimo, pomimo
apud	- obok	per	- przez, za pomocą
ĉe	- przy, u	po	- po
ĉirkaŭ	- dookoła, wokół	por	- dla, za
da	- /ilościowy/	post	- po, poza, za
de	- od, przez	preter	- obok, mimo / w ruchu/
dum	- podczas	pri	- o
ekster	- zewnątrz, poza	pro	- z powodu
el	- z /czego/	sen	- bez
en	- do, w	sub	- pod
ĝis	- do, aż do	super	- nad, ponad
inter	- między, pomiędzy	sur	- na
je	- /nieokreślony/	tra	- przez / wskroś/
kontraŭ	- przeciw	trans	- przez /ponad/, za, poza
krom	- oprócz, prócz		

NIEKTÓRE SPÓJNIKI

antaŭ ol	- zanim	ke	- że, żeby, aby	se	- jeśli, jeżeli
aŭ	- albo, lub	kaj	- i, a, oraz	sed	- lecz, ale
ĉar	- ponieważ	kiam	- gdy, kiedy	tamen	- jednak
ĉu.. ĉu	- czy.. czy	kvankam	- chociaż	ju pli ... des pli	
do	- przeto, więc	nek.. nek	- ani.. ani	im pli ...	
jen.. jen	- jużto.. jużto	por ke	- aby, ażeby	im pli ...	
					tym pli ...

T A B E L A Z A I M K O W

Rodzaj: dot:		pytające względne	wskazują- ce	zbiorowe upowsze- chniaj.	przeczą- ce	nieokre- ślone
		k-	t-	c-	nen-	-
a/ rzeczownikowe i przymiotnikowe						
osoby	-u	kiu kto, który	tiu ten, tamten	ĉiu każdy	neniu nikt, żaden	iu ktoś
rzeczy	-o	kio co	tio tamto ĉi tio-to	ĉio wszyst- ko	nenio nic	io coś
jakości	-a	kia jaki	tia taki	ĉia wszelki	nenia nijaki	ia jakiś
przynależ- ności	-es	kies czyj	ties tego	ĉies każdego	nenies niczyj	ies czyjś
b/ przysłówkowe						
miejsca	-e	kie gdzie	tie tam	ĉie wszędzie	nenie nigdzie	ie gdzieś
sposobu	-el	kiel jak, jako	tiel tak, w ten sposób	ĉiel w każdy sposób	neniel w żaden sposób	iel jakoś
przyczy- ny	-al	kial dlaczego	tial dlatego	ĉial z każdej przyczy- ny	nenial z żadnej przyczy- ny	ial dlacze- goś
czasu	-am	kiam kiedy	tiam wtedy	ĉiam zawsze	neniam nigdy	iam kiedyś
ilości	-om	kiom ile	tiom tyle	ĉiom wszelka ilość	neniom żadna ilość	iom trochę

- + - + - + -

Konsultacja językowa: Andrzej Pettyn

Okładkę projektował: Bogdan Kowalski

Rysunki w tekście wykonał: Mariusz Bieliński

Treść podręcznika jest wzorowana na poprzednim opracowaniu tegoż autora pt. "ESPERANTO DLA KAŻDEGO". Wprowadzono rysunki w tekście, aby ułatwić przyswojenie przez uczniów poszczegól-nych elementów gramatycznych oraz wprowadzić do konwersacji na temat treści czytanek.